

Формування готовності майбутнього вчителя початкових класів до навчання читання

*Роботу виконано на кафедрі філології
Херсонського державного університету*

У статті розглянуто актуальні проблеми підготовки майбутніх фахівців початкової школи до навчання читання. Сучасний етап розвитку суспільства зумовлює зростаючу потребу у формуванні творчої особистості та готовності майбутнього вчителя початкових класів до уроків читання. Формування особистості та професійних якостей учителя англійської мови початкових класів є предметом вивчення багатьох теоретиків і практиків педагогіки. Однією з якостей майбутнього вчителя англійської мови є його методична компетентність. Необхідність розгляду проблеми навчання читання іноземною мовою в початковій школі продиктована сучасною тенденцією залучення молодших школярів до вивчення англійської мови. Учитель англійської мови початкової школи покликаний вирішувати завдання, пов'язані з мотивацією вивчення молодшими школярами англійської мови, комунікацією англійською мовою, розвитком психічних пізнавальних процесів та емоційно-вольових якостей особистості учня, формуванням навчальної діяльності в оволодінні англійською мовою. Для вирішення цих завдань учителю необхідні базові знання та вміння про англійську мову і методику її навчання.

Ключові слова: формування, початкова школа, читання, майбутні фахівці, вчитель, готовність, англійська мова.

Валуєва І.В. Формування готовності майбутнього вчителя початкових класів до навчання читання. В статье рассмотрены актуальные проблемы подготовки будущих специалистов начальной школы к обучению чтению. Современный этап развития общества обуславливает возрастающую необходимость в формировании творческой личности и необходимости готовности будущего учителя начальной школы к урокам чтения. Формирование личности и профессиональных качеств – предмет изучения многих теоретиков и практиков педагогики. Одним из качеств будущего учителя английского языка – его методическая компетентность. Необходимость рассмотрения проблемы обучения чтению на английском языке в начальной школе продиктована современной тенденцией привлечения младших школьников к изучению английского языка. Учитель английского языка начальной школы призван решать задания, связанные с мотивацией изучения младшими школьниками английского языка, коммуникацией на английском языке, развитием психологических и познавательных процессов и эмоционально-волевых качеств личности ученика, формированием учебной деятельности в овладении английским языком. Для решения этих заданий учителю необходимы базовые знания и умения в английском языке и методике его обучения.

Ключевые слова: формирование, начальная школа, чтение, будущие специалисты, учитель, готовность, английский язык.

Valueva I.V. Forming of the preparing of the future teacher of primary classes to teaching of reading. The article deals with the actual problems of the preparing future teacher of primary school to the studying of reading. The contemporary way of the development of society makes a condition for the rising necessity in the forming of creative personality and preparing the future teacher of primary school on the reading teaching classes. Forming of personality and professional qualities is a subject of the studying of many theorists and experts in pedagogics. One of the qualities of future teacher of English – his methodical competence. The necessity of taking into consideration of the problem of studying the English reading in primary school is dictated by the contemporary tendency of attracting the young pupils to English studying. English language teacher of primary school decides the problems which are connected with the motivation of studying English by the young pupils, communication in English language, development of the psychological and cognitive processes, emotional and will qualities of pupils, forming of the studying activity in the English language mastering. For the solving of these tasks the teacher needs the basic knowledge and skills in English language and methods of its studying.

Key words: forming, primary school, reading, future specialists, teacher, preparing, English.

Читання являється одним із важливих засобів отримання інформації, тому вміння читати англійською мовою в наш час є важливою передумовою до професійної майстерності. Завдяки читанню, яке робить достатньою будь-яку інформацію, передається досвід людства, нагромаджений у найрізноманітніших сферах трудової, соціально-культурної діяльності. Уміння читати дає учням можливість користуватися літературою на англійській мові для пошуку необхідної інформації, задоволенні своїх читацьких та творчих інтересів, удосконалення умінь усного мовлення та інше.

Формування особистості та професійних якостей учителя англійської мови початкових класів є предметом вивчення багатьох теоретиків і практиків педагогіки. Однією з якостей майбутнього вчителя англійської мови є його методична компетентність. Необхідність розгляду проблеми навчання читання іноземною мовою в початковій школі продиктована сучасною тенденцією залучення молодших школярів до вивчення англійської мови. Учитель англійської мови початкової школи покликаний вирішувати завдання, пов'язані з мотивацією вивчення молодшими школярами англійської мови, комунікацією англійською мовою, розвитком психічних пізнавальних процесів та емоційно-вольових якостей особистості учня, формуванням навчальної діяльності в оволодінні англійською мовою (АМ). Для вирішення цих завдань учителю необхідні базові знання та вміння про англійську мову і методику її навчання. Мотивацією щодо вивчення

англійської мови служить професійна потреба студента стати висококваліфікованим фахівцем з умінням спілкуватися іноземною мовою та здобувати інформацію з новітньої англійської літератури за фахом. Тому однією з особливостей оволодіння АМ у вищих навчальних закладах (ВНЗ) є його професійно орієнтований характер. Студенти, майбутні вчителі англійської мови початкової школи, повинні володіти технологіями формування кожного виду іншомовної комунікативної компетенції у молодших школярів. Інакше кажучи, студенти повинні набути певного рівня сформованості методичної компетенції учителя англійської мови початкової школи, достатнього для успішного формування у молодших школярів усіх видів іншомовної комунікативної компетенції як на уроках, так і в позакласній роботі з англійської мови.

Актуальність дослідження полягає в тому, що потреба формування читацької компетенції та підготовка майбутнього вчителя початкової школи до організації різних видів читання зумовлюється необхідністю навчання іноземної мови в нерозривному поєднанні мовного і мовленнєвого матеріалу. Тому, однією з основних задач у навчанні читанню є навчити учнів техніки читання та практично користуватися усіма видами читання на основі автентичних матеріалів, як допоміжних при вивченні іноземної мови. Проблеми готовності майбутнього вчителя до навчання читання англійської мови (АМ) початкової школи зумовлюється низкою чинників. Розбудова української державності, орієнтація на євроінтеграцію висувають перед вітчизняною системою освіти вільне володіння громадянами АМ, що зумовлює обов'язкове її вивчення з другого класу згідно з чинною Програмою для загальноосвітніх навчальних закладів і відповідно вагомість професійної, в тому числі методичної, підготовки вчителів АМ початкової школи. Професійна готовність вчителя, яка включає й методичну компетентність, слугує вагомою передумовою успішного оволодіння англійською мовою молодшими школярами. Проте чинна система методичної підготовки майбутніх учителів АМ до останнього часу була зорієнтована на основну школу (5-9 класи). Соціальне замовлення початкової ланки іншомовної освіти на

вчителів АМ та потреба в наукових дослідженнях теорії і практики формування готовності вчителя АМ початкової школи в аспекті загальноєвропейських рекомендацій з мовної освіти обумовлюють актуальність і доцільність дослідження проблеми формування у студентів – майбутніх учителів АМ початкової школи – готовності, методичної компетентності.

Об'єктом дослідження – навчальний процес ВНЗ в умовах кредитно-модульної системи з професійної підготовки майбутніх учителів англійської мови.

Предметом дослідження – формування методичної компетентності майбутніх учителів англійської мови початкової школи при навчанні різних видів читання.

Мета роботи полягає у розробці науково обґрунтованої методики підготовки майбутнього вчителя початкової школи до організації різних видів читання англійською мовою та практичної перевірки ефективності запропонованої методики. У відповідності з метою визначені наступні завдання:

- 1) вивчити особливості формування готовності, методичної компетентності майбутнього вчителя англійської мови початкової школи;
- 2) визначити зміст поняття "методична компетентність" вчителя початкової школи;
- 3) розкрити роль готовності, методичної компетенції вчителів англійської мови до навчання читання;
- 4) вивчити особливості тестового контролю готовності студентів до методичної компетенції під час навчання читанню та розглянути особливості навчального процесу за умов Болонського процесу.

Методична компетентність вчителя АМ початкової школи є сукупністю його методичних знань, навичок і вмінь та індивідуальних, суб'єктних й особистісних якостей, яка функціонує як здатність проектувати, адаптувати, організовувати, вмотивовувати, досліджувати й контролювати навчальний, пізнавальний, виховний і розвиваючий аспекти іншомовної освіти молодших школярів у класній і позакласній роботі з АМ, а також спілкуватися з учнями.

Важливість методичної підготовки для подальшої роботи майбутнього вчителя англійської мови підкреслюється багатьма авторами. Так, наприклад, Т.Ю.Тамбовкіна визначає методичну компетентність вчителя іноземної мови як уміння планувати педагогічну діяльність, уміння адекватно використовувати широкий спектр методичних прийомів стосовно віку учнів і поставлених цілей навчання, вміння орієнтуватися в сучасній методичній літературі, здійснюючи відповідно до умов вибір посібників та інших засобів навчання, готовність і бажання підвищувати свій професійний рівень. Методичну компетентність вчителя англійської мови початкової школи під час навчання читанню доцільно визначати як сукупність його знань, навичок, умінь і здібностей щодо формування в учнів, зокрема молодшого шкільного віку, кожного виду іншомовної комунікативної компетентності як на уроках, так і в позакласній роботі з англійської мови.

Методологічною основою дослідження є фундаментальні положення теорії пізнання, педагогіки, психології та інших галузей знань, що містять найважливіші принципи аналізу соціально-психологічних і педагогічних явищ, філософські ідеї та висновки щодо тенденцій розвитку освіти в Україні, теоретичне обґрунтування змісту й форм організації навчального процесу в галузі професійної підготовки педагогів, що базується на системно-структурному та системно-діяльнісному підходах та діалектичному характері взаємодії суб'єктів освітнього процесу, враховуючи гуманістичні пріоритети сучасної професійної освіти.

Теоретичну основу дослідження становлять: І.Бех, І.Зязюн, В.Кремень; психологічної теорії діяльності – Л.Виготський, В.Давидов, Г.Костюк, О.Леонт'єв, С.Рубінштейн; теорії педагогічної діяльності – Н.Кузьміна, М.Євтух, В.Сластьонін; теорії формування комунікативної особистості педагога та її професійно-педагогічного становлення – О.Бодальов, В.Бондар, П.Гусак, А.Капська, А.Маркова, О.Мороз, психологічні концепції сприймання й розуміння іншомовного тексту – І.Зимня, А.Бердичівський, З.Кличникова;

лінгвокультурознавчі концепції навчання іноземної мови – І.Бім, Є.Верещагін, В.Костомаров, Г.Китайгородська, Є.Пассов, Г.Томахін.

Методична готовність вчителя англійської мови початкової школи – сукупність його методичних знань, навичок й умінь та індивідних, суб'єктних й особистісних якостей, що функціонує як здатність проектувати, адаптувати, організовувати, вмотивовувати, досліджувати й контролювати навчальний, пізнавальний, виховний і розвиваючий аспекти іншомовної освіти молодших школярів у класній і позакласній роботі з іноземної мови через та під час спілкування з учнями [1, с. 5].

Методична готовність включає володіння різними методами навчання, знання загальних дидактичних методів, прийомів і умінь застосовувати їх у процесі навчання, знання психологічних механізмів засвоєння знань і умінь у процесі навчання. Необхідність проведення даного дослідження обумовлена недостатньою розробленістю проблеми навчання читання майбутніх вчителів англійської мови початкових класів, низьким рівнем оволодіння теоретичними та методичними знаннями під час навчання читання, відсутністю спеціальних праць, що присвячені даній проблемі. Згідно поставлених завдань, було розкрито роль методичної компетентності вчителів англійської мови під час навчання читання. Методична концепція читання виділяє рецептивне читання, тобто розуміння інформації, і процесуальне читання, тобто прочитання та озвучення тексту.

Саме протягом першого року навчання закладаються основи читання, учні повинні оволодіти буквами алфавіту, засвоїти звуко-буквенну відповідність, вміти читати слова, сполучення слів і т. ін.

Читання англійської мови як комунікативне умінь та засіб спілкування є, поряд з усним мовленням, важливим видом мовленнєвої діяльності і найбільш розповсюдженим способом іншомовної комунікації, яким учні мають володіти згідно з вимогами чинної Програми та Державного стандарту з іноземних мов.

Завдяки читанню, яке робить достатньою будь-яку інформацію, передається досвід людства, нагромаджений у найрізноманітніших сферах трудової, соціально-культурної діяльності. Уміння читати дає учням можливість користуватися літературою на англійській мові для пошуку необхідної інформації, задоволенні своїх читацьких та творчих інтересів, удосконалення умінь усного мовлення та інше.

Перспективами подальшої наукової роботи в цьому аспекті є вдосконалення методики формування методичної компетентності майбутніх фахівців під час навчання іншомовного читання, звертання особливої уваги на підготовку системи методичних діянь, орієнтованих на формування інтегральної особистісної якості в майбутніх учителів іноземної мови в процесі професійної підготовки. Матеріали цієї роботи можуть бути використані викладачами як педагогічних вузів, так і установ системи підвищення кваліфікації педагогічних кадрів, а також авторами підручників і методичних посібників.

Література

1. Соколова Н.Г. Билингвальные аспекты методической подготовки студентов педагогического колледжа к межкультурному профессионально-ориентированному общению./Н.Г.Соколова. – М., 1999. – С. 5.
2. Тамбовкина Т.Ю. Развитие профессиональной автономии у будущих учителей иностранного языка с использованием метода проектов // Иностр. яз. в школе. – 2000. – № 5. – С. 63.
3. Тарнопольський О. Б., Кожушко С. П. Методика навчання студентів вищих навчальних закладів письма англійською мовою. Вінниця: Нова книга, 2008. – 288 с.
4. Тарнопольський О. Б. Методика навчання іншомовної мовленнєвої діяльності у вищому мовному закладі освіти: Навчальний посібник. – К.: Фірма «ІНКІОС», 2006. – 248 с.

Відомості про автора:

Валуєва Ія Вікторівна

Кандидат філологічних наук, доцент

Доцент кафедри філології факультету дошкільної та початкової освіти

Назва доповіді: Формування готовності майбутнього вчителя початкових класів до навчання читання. Секція: Методичні аспекти фахової підготовки вчителя початкових класів.

Публікація матеріалів доповіді (заочна участь);

Домашню адреса : м. Херсон 73027, вул. Рози Люксембург 15-а, кв.39

Телефон : 42-96-58